Lietas arhīva Nr. C-0768-23/9
ECLI:LV:VRT:2023:0322.C71363622.3.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Cēsīs, 2023. gada 22. martā

Vidzemes rajona tiesa, tiesnese L. Karlsone
ar tiesas sēžu sekretāri E. Milleri,
izskatīja atklātā tiesas sēdē civillietu maksātnespējīgās /Nosaukums/ prasībā pret /pers. B/ par zaudējumu piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] 2022. gada 14. novembrī Vidzemes rajona tiesā saņemta Maksātnespējīgās /Nosaukums/ administratora Elvija Vēbera prasības pieteikums pret /pers. B/ par zaudējumu piedziņu 82 292,37 EUR apmērā.

[1.1] Prasības pieteikumā norādīts, ka ar Vidzemes rajona tiesas 2022. gada 3. maija spriedumu pasludināta sabiedrības ar ierobežotu atbildību (turpmāk – sabiedrība) juridiskas personas maksātnespējas process. Ar tiesas spriedumu par maksātnespējas procesa administratoru iecelts Elvijs Vēbers (turpmāk – administrators).

[1.2] Ar administratora lēmumu par sabiedrības pārstāvi noteikta sabiedrības vienīgā valdes locekle /pers. B/ (turpmāk – atbildētāja).

[1.3] Atbildētāja pēc administratora pieprasījumu, pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas nav nodevusi pamatlīdzekļus, apgrozāmos līdzekļus un sabiedrības dokumentus. Nav iesniegti dokumenti par visu sabiedrības mantu, organizatoriskie, personāla, grāmatvedības dokumenti, rīkojumi, izziņas, pārskati, sarakstes un sabiedrības spiedogi, līdz ar to uzskata, ka sabiedrībai nodarīti zaudējumi, jo nav nodoti administratoram dokumenti, kas liedz administratoram iespēju nodrošināt efektīvu maksātnespējas procesa norisi.

[2] Administratora noteiktajā termiņā ir pieteikušies un atzīti divi kreditori par kopējo summu 78 870,70 EUR apmērā, kas sastāv no galvenā prasījums 73 080,20 EUR un blakus prasījumiem 5790,50 EUR, kuru lūdz piedzīt no atbildētājas.

[3] Administrators lūdzis piedzīt no atbildētājas maksātnespējas izmaksas, kuras veido administratora atlīdzība, kas tiek aprēķināta 10% apmērā no prasības summas 73 080,20 EUR+PVN, tas ir 1534,68 EUR. Kā arī lūgts piedzīt maksu par pasta sūtījumiem 12,74 EUR un tiesāšanās izdevumus, kas piedzīti ar Vidzemes rajona tiesas spriedumu lietā Nr. C71206122 – valsts nodeva 355 EUR apmērā un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 1,73 EUR apmērā.

Prasība pamatota ar Maksātnespējas likuma 1., 63., 65., 72.[1] pantu, Komerclikuma 169. pantu, Civillikuma 1779. pantu un Civilprocesa likuma 1., 43., 137., 138. pantu.

[4] Atbildētāja par prasību paskaidrojumus nav sniegusi.

[5] Uz tiesas sēdi lietas dalībnieki neieradās.

[5.1] No administratora 2023. gada 2. janvārī saņemts iesniegums ar lūgumu civillietu izskatīt bez viņa klātbūtnes. Iesniegumā norādīts, ka prasība tiek uzturēta atbilstoši prasības pieteikumā norādītajam.

[5.2] Atbildētāja uz tiesas sēdi neieradās neattaisnojošu iemeslu dēļ. Par tiesas sēdi lietas dalībniecei paziņots Civilprocesa likuma 56.[2] pantā paredzētajā kārtībā, nosūtot prasības pieteikumu un tiesas pavēsti ar Igaunijas kompetentās iestādes starpniecību. Tiesā saņemts paziņojumus, ka atbildētāja tiesas nosūtītos paziņojumus ir saņēmusi. Tiesā nav saņemti lūgumi no atbildētājas par lietas izskatīšanas atlikšanu.

[5.3] Tiesa atzīts, ka lieta izskatāma bez pušu piedalīšanās.

Motīvu daļa

[6] Novērtējot rakstveida pierādījumus lietā, tiesa atzīst, ka prasība ir pamatota, bet apmierināma daļēji.

[6.1] Tiesa atzīst, ka prasības pamatotība apspriežama saskaņā ar Komerclikuma 169. pantu par to, ka valdes locekļa atbildība iestājas, ja konstatēti šādi priekšnosacījumi:

1) sabiedrībai ir nodarīts zaudējums (sk. *Civillikuma 1770.-1792.pantu*);

2) bijusi amatpersonas rīcība, respektīvi – darbība vai bezdarbība;

3) pastāv cēloņsakars starp amatpersonas rīcību un sabiedrības zaudējumu (ja zaudējums ir, bet tas nav radies kā valdes locekļa rīcības sekas, tad par šo zaudējumu atbildība neiestājas).

Ja prasītājs pierādījis visus iepriekš minētos apstākļus, tad atbildētājs var atbrīvoties no atbildības, ja viņš pierāda, ka rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks, respektīvi – nav pieļāvis pat vieglu neuzmanību (sk. *Komerclikuma 169.panta trešo daļu) (sk. Augstākās tiesas 2012.gada 25.janvāra sprieduma lietā Nr. SKC-25/2012 (C29338106) 8.3.punktu*).

[6.2] Valdes loceklim kā sabiedrības dalībnieku uzticības personai, kuram uzticētas svešas mantas pārvaldīšana (sk. *Komerclikuma 221.panta pirmo daļu, 222.pantu, 223.pantu*), jāsekmē sabiedrības mērķu sasniegšana – dalībnieku ekonomisko interešu realizācija.

Līdz ar to valdes locekļiem ir pienākums būt lojāliem gan pret sabiedrību kā patstāvīgu tiesību subjektu, gan arī pret visu tās dalībnieku ekonomiskajām interesēm (sk., *piemēram, Komerclikuma 171.pantu, 221.panta ceturto daļu, 224.panta sesto daļu, 304.panta trešo daļu, 304.pantu, 306.pantu, 309.pantu*), pildot pienākumus kā krietnam un rūpīgam saimniekam atbilstoši Komerclikuma 161.panta pirmajai daļai (valdes loceklim kā uzticības personai, no vienas puses, ir jāmaksimizē sabiedrības peļņa, no otras puses, tai jāsaglabā sabiedrības manta) (sk. *Augstākās tiesas 2012.gada 25.janvāra sprieduma lietā Nr. SKC- 25/2012 (C29338106) 8.4.punktu*).

[6.3] Judikatūrā atzīts, ka maksātnespējas procesa administratora, kurš darbojas attiecīgas komercsabiedrības vārdā, prasība pret tās valdes locekli ir izskatāma, ievērojot sacīkstes principu tāpat kā citās civillietās un attiecīgi abu pušu tiesības un intereses. Savukārt, lai sāktu darboties Komerclikuma 169. pantā noteiktā valdes locekļu vainojamības prezumpcija, kas pierādīšanas pienākumu pārliek no prasītāja uz atbildētāju (valdes locekli), prasītājam atbilstoši sacīkstes principam un vispārējiem Civilprocesa likuma noteikumiem, kas regulē pierādījumu iesniegšanu, nepieciešams pierādīt zaudējumu esamību. (sk. *Augstākās tiesas 2016. gada 20. aprīļa sprieduma lietā Nr. SKC-0002/2016 (C04268309) 9.1. punktu, 2014. gada 15. janvāra sprieduma lietā Nr. SKC- 0101 (C23039311) 7. punktu*).

Atziņa, ka sabiedrībai vispirms jāpierāda zaudējumu esamība un tikai pēc tam pierādīšanas nasta pāriet uz valdes locekli, izteikta arī juridiskajā literatūrā (sk. *Rudāns S. Valdes locekļa atbildība par sabiedrībai nodarītajiem zaudējumiem.//Jurista Vārds, 2013. gada 15. janvāris, Nr. 42*).

[7] Prasība par zaudējumu atlīdzināšanu celta pret atbildētāju, kā vienīgo valdes locekli sabiedrībā.

[7.1] No lietas materiāliem pievienotās Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra izdrukas redzams, ka sabiedrības /Nosaukums/ valdes locekle ir atbildētāja, kas atbrīvota 2022. gada 6. maijā.

[8] Ar 2022. gada 3. maija Vidzemes rajona tiesas spriedumu pasludināts sabiedrībai maksātnespējas process, par administratoru iecelts prasītājas pārstāvis – administrators Elvijs Vēbers.

[8.1] Pārbaudot informāciju Tiesu informatīvajā sistēmā tiesa secina, ka pasludinot sabiedrībai maksātnespējas procesu, Vidzemes rajona tiesas spriedumā Nr. /numurs/ konstatēts, ka no sabiedrības pamatojoties uz 2021. gada 6. maija Vidzemes rajona tiesas spriedumu Nr. /numurs/ par labu kreditoram piedzīts parāds 60 283,42 EUR un tiesas izdevumi 1714,59 EUR, kopā 61 998,01 EUR, spriedums stājies likumīgā spēkā 2021. gada 8. jūlijā.

[8.2] Ar lietas materiāliem pievienoto kreditoru prasījumu sarakstu, prasītājas pārstāvis pierādījis, ka maksātnespējas procesā savas kreditora tiesības pieteikuši divi nenodrošinātie kreditori – /Nosaukums A/ – 61 988,01 EUR apmērā un /Nosaukums B/ – 16 872,69 EUR apmērā.

[9] Ar administratora lēmumu atbildētāja tika noteikta par parādnieka pārstāvi sabiedrības maksātnespējas procesā.

[9.1] Administrators, izmantojot savas Maksātnespējas likumā paredzētās tiesības un pildot pienākumus, 2022. gada 12. maijā pieprasīja parādnieces pārstāvei - atbildētājai nodot visu sabiedrības mantu, bankas kontus, kasēs esošos naudas līdzekļus, grāmatvedības dokumentāciju, gada pārskatu, ārkārtas bilanci, zīmogu un spiedogu.

[9.2] No lietas materiāliem izriet, ka administrators pieprasījumu nosūtījis uz atbildētājas deklarēto dzīvesvietu - /adrese/, bet pasta paziņojumi atgriezti, kā neizsniegti.

[9.3] Tiesa atzīst par pierādītu, ka parādnieces pārstāve nav nodevusi administratoram maksātnespējīgās sabiedrības dokumentus, kā arī administratoram netika nodota sabiedrības manta, nav iesniegti pierādījumi par tās atsavināšanu, sakarā ar ko pastāv pamats uzskatīt, ka tā tika izšķērdēta un sabiedrība apzināti tika novesta līdz maksātnespējas procesam, kas notika atbildētājas darbības laikā.

[10] Tiesa uzskata, ka prasība ir apmierināma pilnīgi, jo prasības apmērs atbilst maksātnespējas procesa mērķim apmierināt kreditoru prasījumus un segt maksātnespējas procesa administrācijas izdevumus, t.i., ir vērsta uz maksātnespējīgās kapitālsabiedrības kreditoru tiesību un interešu aizsardzību.

[10.1] Lietas iztiesāšanas gaitā tiesai netika iesniegti pierādījumi par parāda neesamību, kā arī atbildētāja nav apstrīdējusi darījumus ar kreditoriem un nav apstrīdējusi parādu valstij.

[10.2] Neskatoties uz to, ka atbildētāja neieradās uz tiesas sēdi neattaisnojošu iemeslu dēļ, no lietas materiāliem izriet, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 93. panta trešo daļu viņai tika izskaidrots, ka lietā iesniedzami pierādījumi, vai pēc motivēta lūguma jālūdz pierādījumus izprasīt tiesai.

[10.3] Atbildētāja nav tiesā iesniegusi pierādījumus, kā arī nav izmantojusi tiesības sniegt tiesā iebildumus par prasību. Bet atsaukusies uz tiesas nosūtītajiem dokumentiem – prasības pieteikumu un pavēsti, norādot savu e-pasta adresi, kā arī lūdzot spriedumu nosūtīt uz viņas e-pastu.

[11] Tiesa atzīst, ka grāmatvedības nekārtošana normatīvo aktu noteiktajā kārtībā, darījumus apliecinošu un attaisnojuma dokumentu neizgatavošana vai nesaglabāšana, uzņēmuma mantas izšķērdēšana nepilna gada laikā, kā arī tādas faktiskās situācijas radīšana, kad ar uzņēmuma mantu un dokumentiem, iespējams, varēja rīkoties citas personas, nekādi neatbilst krietna un rūpīga saimnieka rīcībai.

Tātad, tiesa atzīst, ka iestājas atbildētājas atbildība par zaudējumu nodarīšanu, jo tiek konstatēts, ka sabiedrībai tika nodarīts zaudējums administratora prasības apmērā, kas ir valdes locekļa rīcības sekas, nerīkojoties kā krietnam un rūpīgam saimniekam, kā rezultātā sabiedrība nebija spējīga samaksāt parādus, kas pierādās ar Vidzemes rajona tiesas 2022. gada 3. maija spriedumu Nr. /numurs/, kurā motīvu daļā norādīts, ka Vidzemes apgabaltiesas iecirkņa Nr. 97 zvērināta tiesu izpildītāja I. Kaktiņa 2022. gada 8. marta paziņojumā norādījusi, ka nav iespējama izpildīt parāda piedziņu pret sabiedrību.

[11.1] Šādos apstākļos tiesai nav pamata apšaubīt faktu par zaudējumu nodarīšanu sabiedrībai administratora prasības apmērā, tas samērojams ar kreditoru un maksātnespējas procesa administrācijas interesēm, un prasības apmierināšanas gadījumā tiks nodrošināti nepieciešamie naudas līdzekļi kreditoru prasījumu dzēšanai.

[11.2] Kā jau tika minēts, maksātnespējas procesa administratoram netika nodoti parādnieces grāmatvedības dokumenti un nav iespējams gūt skaidru priekšstatu par parādnieces darījumiem, un mantas stāvokli pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas.

Administratoram netika nodota arī uzņēmuma manta, kā arī nav iesniegti pierādījumi par aktīvu tiesisku izlietojumu un dokumenti, kas administratoram dotu iespēju atgūt debitoru parādus un norēķināties ar kreditoriem, ko nevar vērtēt kā krietna un rūpīga saimnieka rīcību.

[11.3] Valdes locekles - atbildētājas rīcība ir pretēja saprātīgai komerciālās apgrozības praksei, izšķērdējot uzņēmuma mantu, tādā veidā nodarot sabiedrībai zaudējums, jo maksātnespējas procesā netika apmierināti kreditoru prasījumi un nav bijis iespējams segt maksātnespējas procesa izdevumus, kas ir cēloņsakarībā starp amatpersonas rīcību un nodarītajiem zaudējumiem. Atbildība neiestājas tikai tad, ja attiecīgais subjekts pierāda, ka viņš attiecīgajā situācijā ir rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks, respektīvi – nav pielaidis pat vieglu neuzmanību, kas konkrētajā gadījuma netika izdarīts.

[11.4] Judikatūrā ir pausta atziņa, ka sākoties sabiedrības finansiālajām grūtībām, viens no valdes locekļu pienākumiem ir nodrošināt parādnieka aktīvu saglabāšanu, lai būtu iespējams maksimāli apmierināt kreditoru prasījumus. Tādēļ viens no instrumentiem, kā atgūt līdzekļus kreditoru prasījumu segšanai maksātnespējas procesā, ir zaudējumu piedziņa no valdes locekļiem. Tāpat kā darījumu apstrīdēšanas prasību gadījumā arī piemērojot zaudējumu atlīdzināšanas regulējumu maksātnespējas procesa ietvaros. Svarīgi ņemt vērā šā institūta mērķi maksātnespējas procesa kontekstā. Proti, zaudējumu atlīdzināšanas prasības mērķis ir atgūt līdzekļus, no kuriem apmierināt kreditoru pieteiktos prasījumus (sk. *Augstākās tiesas 2015. gada 23. marta sprieduma lietā Nr. SKC- 20/2015 (C16099809) 9. punktu*).

[12] Judikatūrā ir nostiprināta arī atziņa, ka maksātnespējīga uzņēmuma labā piedzenamo zaudējumu apmērs samērojams ar kreditoru mantisko interešu un maksātnespējas procesa administrācijas izmaksu nodrošināšanai nepieciešamajiem naudas līdzekļiem (sk. *Augstākās tiesas 2015. gada 23. marta sprieduma lietā Nr. SKC-20/2015 (C16099809) 10. punktu, 2013. gada 28. marta sprieduma lietā Nr. SKC-107/2013 (C08025608) 9. punktu*)).

[12.1] Līdz ar to tiesa atzīst, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 169. panta otrās daļas 1. punktu, no atbildētājas piedzenamas arī maksātnespējas procesa izmaksas – administratora atlīdzība – 8842,70 EUR, maksa par pasta sūtījumiem 12,74 EUR, kā arī ar 2022. gada 3. maija Vidzemes rajona tiesas spriedumu lietā Nr. /numurs/ piedzītie tiesa izdevumi 156,73 EUR, kopā 9212,17 EUR.

[12] Tā kā administrators ir atbrīvots no tiesas izdevumu samaksas saskaņā ar Civilprocesa likuma 43. panta pirmās daļas 10. punktu, tad atbilstoši šā likuma 42. panta noteikumiem valsts labā no atbildētājas piedzenama valsts nodeva par prasību 2061,37 EUR, valsts nodeva par prasības nodrošināšanu 70 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi, kas ietver izdevumus, kas saistīti ar tiesas pavēstu un citu dokumentu tulkošanu 292,48 EUR un nosūtīšanu 2 EUR. Kopā no atbildētājas par labu valstij piedzenami 2425,85 EUR.

[12.1] Atbilstoši Civilprocesa likuma 204.[1] pantam, atbildētājai nosakāms termiņš sprieduma labprātīgai izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42., 97., 189.-193., 195., 199., 204.[1] pantu, tiesa

nosprieda

apmierināt maksātnespējīgās /Nosaukums/ prasību pret /pers. B/ par zaudējumu piedziņu.

Piedzīt no /pers. B/, /Nosaukums C/, maksātnespējīgās /Nosaukums/, vienotais reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, labā zaudējumus 82 292,37 EUR, ieskaitot tos /Nosaukums/, /Nosaukums D/ kontā Nr. /konta numurs/.

Piedzīt no /pers. B/, /Nosaukums C/, valsts labā – valsts nodevu 2131,37 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 294,48 EUR.

Valsts nodevas – 2131,37 EUR apmērā, samaksa veicama Valsts kases kontā Nr. LV55TREL1060190911200, Valsts kasē.

Ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumu par tiesas pavēstu un citu tiesas dokumentu piegādāšanu un izsniegšanu, un tulkošanu – 294,48 EUR apmērā, samaksa veicama Tiesu administrācijas, reģistrācijas Nr. 90001672316, kontā Nr. LV51TREL2190458019000, Valsts kasē.

Tiesas izdevumu samaksu apliecinoši dokumenti iesniedzami Vidzemes rajona tiesas kancelejā (Cēsīs).

Noteikt termiņu /pers. B/ sprieduma labprātīgai izpildei 10 dienu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt 20 dienu laikā Vidzemes apgabaltiesā, iesniedzot apelācijas sūdzību Vidzemes rajona tiesā, bet atbildētāja /pers. B/ tiesīga pārsūdzēt spriedumu 20 dienu laikā Vidzemes apgabaltiesā no sprieduma izsniegšanas dienas.

Tiesnese L. Karlsone

Dokuments parakstīts elektroniski ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu